

Av Basile Catoméris

Om dharma

Vid sidan av en skamlig militär upprustning i såväl fattiga som rika länder världen över, förbrukas mycket tid och ansevärliga belopp till att utforska ruiner, rusta upp historiska monument, studera utslocknade civilisationers arv o s v. Bakom dessa kapitalinvesteringar finns en vilja att försöka förstå vårt förflutna. En blygsam ekonomisk motvikt finns i satsningen på humanitära hjälpinsatser som kanske förklaras av människans inneboende samvete och empati.

De ärvda traditionerna utgör i många fall en viktig länk mellan tidigare och nutida generationer. Traditionerna kan hjälpa oss att bevara vår kultur, ge näring och framhäva nationella och religiösa identiteter (på gott och ont) och i viss mån öka vår förståelse för det främmande i den mångfald vi lever i.

Om stor möda läggs på att återupptäcka och bevara gamla kulturarv genom att rädda dem ur tidens eroderingsgrepp – hur viktigt blir det då inte att de tolkas på rätt sätt!

När det gäller äldre skrifter finns det otaliga exempel på hur de misstolkats vilket lett till felaktiga slutsatser.

Ordet *dharma* är ett viktigt nyckelord som härstammar från den uråldriga indiska kulturen. Detta ord har i modern tid utsatts för snäva, rent akademiska översättningar från välvilliga men ofta "oinvigda" tolkare.

Det har kanske skett i ännu högre grad än med termen *karma*, troligen på grund av att dharma, i likhet med andra tekniska ord ur Indiens andliga

filosofi, inte har någon semantisk motsvarighet i västvärlden.

Den följande enkla redogörelsen i ämnet är främst baserad på min egen läromästare Shri Goswamis omfattande forskning.

Mitt syfte är att bättre belysa begreppet, utan anspråk på att vara uttömmande.

I Indien användes termen dharma (*dhamma* på Pali-språket) med olika innebörd i människans aktivitetsfält. Ordet förekommer inom metafysik, kosmologi, som vägledare i det sociala livet (främst i lagboken Dharma-Sastras) och mer specifikt i direkt förhållande till själva människan.

I en indisk sägen är dharma namnet på en vis man som gifter sig med Dakshas tretton (ibland tio) döttrar, med vilka han får en omfattande avkomma. Symboliskt representerar hans barn olika mänskliga egenskaper och dygder samt religiösa riter avsedda för folkets fromma bruk. Detta innehåll bildar regelverket till hinduernas levnadsregler, inklusive viktiga anvisningar om rättskipning och botgöring.

Som en universellt regerande princip är dharma icke tidsbunden.

I Bhagavad Gita hänvisar huvudgestalten Krishna till att dharma varken föds eller dör. Sanskrit-roten *dhri* (=hålla kvar, stödja, varande) anspelar allmänt på ett väsens (kosmos, samhälle, individ) essens och existens. Genom dharma uppbärs bl a kosmos och dess ram – tiden. Dharma är naturens *lex primus*, d v s den evolutionskraft som upprätthåller balansen mellan skapelsen – som ju är ett framkallande av det som ännu inte existerar – och dess ständiga destruktion, en förstörelse som i själva verket har till uppgift att möjliggöra de nödvändiga förändringarna i livets kontinuitet.

Utifrån den grunden kan man lätt förstå att dharma inte identifierar någon särskild religion som grundats utifrån någon historisk person eller

inkarnation av Gud. Dharma uttalar inte någon ensamrätt på Gud och har ingen ambition att frälsa människor till en särskild tro.

I Indien, landet som hyser världens äldsta trosbekännelse, gäller uppfattningen att alla religioner utgör olika uttrycksformer för en evig gemensam urkraft. Denna allomfattande princip kallas Dharma.

I sitt klassiska verk "Layayoga" återger Prof. S. S. Goswami sin egen lärares tolkning av termen dharma som evighetsprincip. Nedan följer en fri översättning av hans beskrivning:

" ... dharma är inget verk av människor utan en evig inneboende del i kosmos och i allt liv. Dharma är bäraren av universum och alla varelser. Den är Brahman, den Gud som upprätthåller allting."

Den upplyste Yoga-mästaren preciserade vidare dharmas ursprung (fritt översatt) till sin lärjunge:

"... dharma är den naturliga, andliga princip som i sig är gudomlig och som samarbetar med Kosmos styrande princip vari den ursprungliga Skaparkraften manifesteras. Dharma är den Högsta Maktens andliga aspekt, vilken, helt obegränsad, är – Gud".

Innan Alexander den store myntade ordet hinduism kallades Indiens dominerande trosbekännelse *Sanatana Dharma*. Denna trosbekännelse som saknar namngiven grundare, har i årtusenden identifierat Indiens rika och mångkulturella liv med den originella innebörden av evighetens naturlag – evighetsläran. Gemensamt med traditionella religioner har även dharma etiska regler. I de fyra främsta Yoga-systemen finns tio regler som benämns

Yama-Niyama.

Generellt svarar dharma för de bakomliggande krafter och principer som utlöser livets alla förekommande händelser, rörelser o s v.

I en större kontext, med ett globalt perspektiv, pekar detta ord på det oundvikliga förfallet av folks och nationers moral och dess efterföljande andliga upplösning. Återupprättandet av förlorade grundvärderingar förklarar förekomsten av *avatarers* (inkarnationer av Gud) periodiska ingripande i mänsklighetens historia.

I Baghavat Gita, en av Indiens främsta heliga skrifter, hänvisas människan till regler i ett verk kallat *Dharma Shastras*. Dessa regler skiljer sig från monoteistiska religioners moralregler. De indiska skrifterna avser att spegla människans egen tro (*svabhava*), en tro på det individuella Självet, hennes "själv-blivande" med en oberoende existens som också omfattar livslusten. Den egna tron på Självet är kärnan i människans verkliga väsen, i den inre sanning hon besitter.

Ur denna synvinkel är det vår egen tro som gör oss till vad vi är och bestämmer över vårt handlingssätt.

Du är vad du tror och älskar – din tro är Du – ditt allt!

I indisk trosbekännelse betraktas dharma som en Naturlag. När människan lyder den räddas hon från förfall och lidande.

För den enskilde Sanningssökaren blir dharma istället ett redskap som gör det möjligt att komma i kontakt med och få kunskap om vad som upprätthåller universum.

Dharma har även en negativ aspekt i ordet *adharma*. Liksom sin motsats har också adharma en mängd olika betydelser.

Inom Yoga-läran blir dharma ett sätt att uppnå en enastående förening med Det som är Gud. En Gud som personifieras via symboliska gestalter kallade Brahma, Vishnu och Rudra. Oupphörligt skapar, upprätthåller och förändrar de världen.

Människans egen dharma kallas *svadharma*. I detta ord hittar man en samling specifika egenskaper som styr våra *samskaras* ("frön" till handling). I ordet finns också samspelet mellan de tre operativa *gunas*-principerna i universum – *sattva*, *rajas*, *tamas*. Historiskt sett har *svadharma*, individens styrande princip fått många namn (jfr t ex Sokrates "*daemon*", den inre rösten).

Under människans andliga utveckling kan *svadharma* uppgå i kosmisk dharma.

Målet att nå en högsta förening med Det – som vi brukar kalla Gud – är inte genomförbart med mindre än att människan lyckas få sin uppfattning om omvärlden, inklusive dharma och adharma, att upplösas.